

Näkökulmia luvun 18 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Tulkitse Kari Suomalaisen vuonna 1995 piirtämän pilakuvan sanomaa.

- Pilakuva on vuodelta 1995, jolloin Suomi liittyi Euroopan unioniin.
- Suomen leijona irvailee venäläisille rajavartijoille. Venäläiset ovat hämmentyneitä, toinen heistä pitää suomalaisia tyhminä.
- Karin tulkinnan mukaan Suomi siis vaihtoi lännen leiriin heti, kun siihen koitti tilaisuus.
- ”Lällättävä” leijona antaa ymmärtää, että Suomi on vetänyt Neuvostoliittoa nenästä esittäessään hyviä ja luottamuksellisia välejä.

1. Miten vuoden 1975 ETK Helsingissä vaikutti kuvaan Suomesta puolueettomana maana?

Etyk vahvisti puolueettomuuskuvaa, koska suurvaltojen neuvottelut järjestetään yleensä maassa, jota ei lasketa kenenkään läheiseksi liittolaiseksi.

2. Pohdi, minkälaisia ongelmia Suomella oli ylläpitää itsestään kuvaa puolueettomana maana.

- Suomella oli läheiset suhteet Neuvostoliittoon. Länsivallat katsoivat Suomen suomettuneen eli myötäilevän Neuvostoliiton tahtoa.
- Erityisesti YYA-sopimus tiivisti Suomen ja Neuvostoliiton suhteita.
- Suomi hankki lännen kauppasopimuksille aina Neuvostoliiton hyväksynnän eikä liittynyt järjestöihin täysjäseneksi (Efta, EEC).

3. Miten ulkomaankauppa vaikutti Suomen ulkopoliittikkaan?

- Olennaista oli säilyttää hyvät kaupalliset suhteet sekä itään että länteen. Puolueettomuus tuki tätä ajatusta.
- Lännen taloudellinen integroituminen asetti haasteita ulkopoliittikalle. Suomen oli päästävä kehitykseen mukaan, mutta Neuvostoliitto epäili taloudellisen yhdentymisen tarkoittavan myös poliittisen yhteistyön tiivistymistä.
- Suomi sai Neuvostoliitolta ”luvan” liittyä Eftaan (1961) EEC:hen (1973), mutta asemalleen tyypillisesti Suomi oli vain ulkojäsen kummassakin kauppaliitossa (taloudelliset sopimukset, mutta ei päätöksentekovaltaa).
- Tasapainon vuoksi Suomi myönsi Neuvostoliitolle aina samat edut kuin länsimaille ja teki yhteistyötä myös sosialististen maiden talousjärjestön (SEV) kanssa.

4. Millä tavalla Suomen integroituminen länteen on tapahtunut? Tiivistä kehitys muutamaan lauseeseen.

- Suomi liittyi Eftaan ilman varsinaista jäsenyyttä ja päätösvaltaa, mutta sai sopimuksen taloudellisen hyödyn ulkomaankaupalle (FINEFTA). Suomi halusi liittyä Eftaan, sillä sen tärkeä kauppakumppani Iso-Britannia kuului siihen. Ilman Efta-jäsenyyttä Suomen pahin kilpailija Ruotsi olisi saanut merkittävän edun paperimarkkinoilla.

- 1970-luvun alussa Suomi liittyi ECC:hen ulkojäseneksi, sillä se halusi säilyttää kilpailukykynsä Euroopassa.
- Suomi järjesti Etyk-kokouksen, koska se halusi todistaa suurvalloille puolueettomuuttaan ja samalla luoda parempia suhteita länteen.
- Kun Neuvostoliiton ja lännen suhteet lämpenivät, Suomi otti etäisyyttä Neuvostoliitosta ja haki vuonna 1985 Eftan täysjäsenyyttä konsultoimatta ensin Neuvostoliittoa.
- 1990-luvulla Neuvostoliiton valta heikkeni, jolloin YYA-sopimus purettiin. Tilalle laadittiin ystävyyssopimus ilman sotilasapua.
- Neuvostoliiton romahtaessa Suomi jätti hakemuksensa Euroopan yhteisöön, sillä se halusi integroitua poliittisesti länteen ja pysyä mukana taloudellisessa kilpailussa ja kehityksessä.
- Suomi hyväksyttiin EU:n jäsenmaaksi vuonna 1995. Suomi liittyi myöhemmin myös Euroopan talous- ja rahaliittoon.

5. Arvioi Suomen ulkopoliittista asemaa ja linjaa

a) kylmän sodan aikana

- Suomi pyrki olemaan kylmän sodan aikana puolueeton, mutta muun muassa YYA-sopimus heikensi Suomen puolueettomuutta.
- Suomi joutui toimimaan Neuvostoliiton tahdon mukaisesti ja pitämään suurvaltaa tyytyväisenä. Siten Suomi välttyi Neuvostoliiton järeämmiltä toimenpiteiltä ja miehitykseltä.
- Neuvostoliiton etujen huomioiminen johti suomettumiseen.
- Suomi korosti rooliaan sillanrakentajana ja suurvaltojen välisten ristiriitojen sovittelijana.

b) Euroopan unioniin liittymisen jälkeen.

- Suomen ulkopoliittinen asema on muuttunut: Suomi on sitoutunut Euroopan unioniin. Puolueettomuuden aika on päättynyt.
- Suomen asema on turvallisempi kuin kylmän sodan aikana, sillä Venäjä ei ole ollut Suomelle suoranaisten uhka – ainakaan toistaiseksi.
- Vaikka Suomi on sitoutunut EU:n yhtenäiseen linjaan, on sillä silti vaikutusvaltaa omaan ulkopoliitiikkaansa.
- Kun Euroopan ja Venäjän välit jälleen kiristyivät 2010-luvulla Ukrainan kriisin myötä, presidentti Niinistö on korostanut hyviä kahdenkeskisiä suhteita Venäjään.

6. Laita seuraavat historian tapahtumat kronologiseen järjestykseen:

- f) valvontakomissio poistuu Suomesta (1947)
- e) YYA-sopimus solmitaan (1948)
- a) Porkkalan palautus (1956)
- c) noottikriisi (1961)
- d) Kekkonen jatkaa presidenttinä poikkeuslailla (1973)
- b) EU:n jäsenyys (1995)

7. Lue kirjailija Jari Tervon kolumni *Menestystarina*.

a) Mitä mieltä Tervo on suomettumisesta?

- Hän pitää sitä häpeällisenä aikakautena, jota ei pitäisi selittää menestystarinaksi.

b) Miten hän perustelee näkemyksiään?

- Tervon mukaan suomettumiseen on kuulunut suomettumisesta vaikeneminen ja harjoitetun myötäilyn kriittinen itsetutkiskelu jälkeinpäin.
- Hän näkee lämpimien ystävyysuhteiden korostamisen harhana.
- Suomettumiseen liittyy esimerkiksi Leninin syntymäjuhlien ylenpalttinen juhliminen.
- YYA-sopimuksesta irtautumisen ja Euroopan unionin jäseneksi hakemisen kirjoittaja näkee vapautumisena ja juhlimisen arvoisena asiana.

c) Mihin kolumnin otsikko *Menestystarina* viittaa?

- Kirjoitus on kirjailijan poliittinen satiiri suomettumisesta, johon on kuulunut suomettumisesta vaikeneminen ja Venäjän myötäilyn kriittinen itsetutkiskelu.
- *Menestystarina* on ironinen ilmaisu sille, että suomettuminen olisi ollut positiivinen asia.
- Toisaalta Tervo näkee, että menestys alkoi vasta vuonna 1992, kun Suomi irtautui YYA-sopimuksesta.
- Menestyksen ehdoksi kirjoittaja näkee vapauden, jota YYA-sopimuksen aika ei hänen mielestään edustanut.

d) Arvioi Tervon kolumnia lähdekritiikin näkökulmasta.

- Kolumni ei kerro tarkasti juuri mitään suomettumisen syistä tai seurauksista.
- Kirjoittaja on kirjailija, ei historiantutkija.
- Kolumni ei ole tieteellistä tekstiä vaan kirjoittajan omaa näkemystä edustava kolumni.
- Kolumni pyrkii herättämään ajatuksia ja keskustelua, joten tekstin sävy on todennäköisesti tarkoituksella jyrkkä ja provosoiva.